

Uchwała Nr XLVIII/267/2023
Rady Powiatu w Kolbuszowej
z dnia 23 lutego 2023 r.

w sprawie uchwalenia Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2023 – 2027.

Na podstawie art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2023r. poz. 100 z późn. zm.) oraz art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2022r. poz. 1526 z późn. zm.)

Rada Powiatu w Kolbuszowej
uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Powiatowy Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2023 - 2027 w brzmieniu, jak załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Kolbuszowej.

§ 3. Nadzór nad wykonaniem uchwały powierza się Komisji Zdrowia, Pomocy Rodzinie i Spraw Społecznych.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Powiatu

Mieczysław Burek

Załącznik do uchwały Nr XLVIII/267/2023
Rady Powiatu w Kolbuszowej
z dnia 23 lutego 2023 r.

**Powiatowy Program
Działań na Rzecz
Osób Niepełnosprawnych
na lata 2023 – 2027**

I. WSTĘP

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych jest dokumentem służącym realizacji polityki socjalnej. Opracowanie Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych jest wykonaniem delegacji zawartej w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021r. poz. 573 z późn. zm.), w art. 35 a ust. 1, który stanowi, że „do zadań powiatu należy opracowywanie i realizacja zgodnych ze strategią województwa powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:

- 1 – rehabilitacji społecznej,
- 2 – rehabilitacji zawodowej i zatrudniania,
- 3 – przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.”

W celu realizacji zadań wynikających z w/w ustawy opracowany został program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2023 – 2027, który jest kontynuacją programu realizowanego w latach 2019 – 2022, a wcześniej w latach 2015 – 2018. Program jest zgodny z założeniami Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2018 – 2024.

Definicja niepełnosprawności w rozumieniu ustawy o pomocy społecznej oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Zawarta w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych definicja mówi: "Niepełnosprawnymi są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę, oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi".

Dla potrzeb Powiatowego Programu przyjmujemy obie podane definicje, stosując określenia z ustaw do realizacji zadań z nich wynikających.

Osoby niepełnosprawne są szczególnie zagrożone zjawiskiem wykluczenia społecznego. Napotykają liczne problemy związane z samodzielnym funkcjonowaniem w życiu codziennym, w rodzinie, pracy, urzędzie, które przybierają postać trudności architektonicznych, psychicznych, materialnych i prawnych. Osoba niepełnosprawna na co dzień musi zmagać się z barierami świadomościowymi w społeczeństwie, biernością, nieporozumieniem, niechęcią, a przede wszystkim niewiedzą. Proces rehabilitacji leczniczej, psychologicznej, społecznej i zawodowej obejmuje różne formy wsparcia wspomagające osoby niepełnosprawne w wypełnianiu przypisanych im ról społecznych, takie jak: poradnictwo społeczne, prawne i psychologiczne oraz edukację i przygotowanie zawodowe, a także umożliwiające samodzielną lokomocję, komunikowanie się z otoczeniem i prowadzenie niezależnego, codziennego życia.

Przedstawiony poniżej program działań samorządu powiatowego precyzuje zadania w poszczególnych obszarach działań na rzecz osób niepełnosprawnych z uwzględnieniem doświadczeń oraz zadań zrealizowanych w ramach Powiatowych Programów Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2019 – 2022. Wskazują one, że w najbliższym czasie należy kontynuować podjęte wcześniej działania, jednocześnie zwracając uwagę na potrzeby zgłaszane przez środowisko osób niepełnosprawnych.

Dokument został opracowany we współpracy ze wszystkimi samorządami gminnymi z terenu powiatu kolbuszowskiego, organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych, jednostkami organizacyjnymi powiatu zajmującymi się problematyką osób niepełnosprawnych tj.: Powiatowym Urzędem Pracy w Kolbuszowej, Powiatowym Centrum

Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Kolbuszowej, Starostwem Powiatowym w Kolbuszowej, SP ZOZ w Kolbuszowej. Został pozytywnie zaopiniowany przez Powiatową Społeczną Radę do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

II SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W POWIECIE KOLBUSZOWSKIM – STAN AKTUALNY

1. Dane statystyczne dotyczące osób niepełnosprawnych

Na podstawie informacji uzyskanych z poszczególnych gmin stwierdza się, że powiat kolbuszowski, na który składa się 6 gmin (Kolbuszowa, Cmolas, Dzikowiec, Majdan Królewski, Niwiska, Raniżów), liczy 61 676 mieszkańców.

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego w 2011 roku liczba osób z niepełnosprawnościami ogółem wynosiła na koniec marca 2011r. niemal 4,7 mln (dokładnie 4 697,0 tys.). Tym samym liczba osób z niepełnosprawnościami w Polsce stanowiła 12,2% ludności kraju wobec 14,3% w 2002 r. Udział mężczyzn wśród osób z niepełnosprawnościami wynosił 46,1% wobec 53,9% dla kobiet. W powiecie kolbuszowskim według wyników w/w Spisu było 7 462 osób niepełnosprawnych, tj. 11,9% ogółu ludności powiatu. W porównaniu z innymi powiatami był to jeden z wyższych wskaźników w województwie.

Na danych powyższego spisu opierali się również autorzy aktualnej Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami na lata 2021 – 2030. Innego rodzaju statystyk dostarczają wyniki kwartalnego reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności realizowanego w ramach działalności Głównego Urzędu Statystycznego. Dane te wskazują, że populacja osób niepełnosprawnych prawnie (to jest z ważnym orzeczeniem) w wieku 16 lat i więcej w Polsce w 2018r. liczyła 3 040 tys., co stanowiło 10,0% ogółu populacji osób w tym wieku objętej zakresem BAEL. Mężczyźni stanowili 50,4% populacji osób z potwierdzoną prawnie niepełnosprawnością (1 532 tys. osób), a kobiety 49,6% (1 508 tys. osób). 62,3% osób niepełnosprawnych (1 894 tys.) mieszkało w miastach, a 37,7% (1 146 tys.) na obszarach wiejskich.

Wracając do powiatu kolbuszowskiego, większość osób niepełnosprawnych to mieszkańcy wsi – 6 589, tj. 88,3%. Natomiast w mieście niepełnosprawni stanowią 873 osób, tj. 11,7%. Jest to wskaźnik porównywalny ze wskaźnikiem rozmieszczenia ludności powiatu pomiędzy terenami miejskim i wiejskim. Na dzień dzisiejszy powiat nie dysponuje pełną informacją o osobach niepełnosprawnych. Informacje te są z reguły rozproszone i jednocześnie mogą się wzajemnie pokrywać. Część osób jest zarejestrowanych w bazach danych ZUS lub KRUS, część pobiera świadczenia z ośrodków pomocy społecznej na podstawie orzeczeń powiatowych zespołów ds. orzekania o niepełnosprawności. Właściwość terytorialna oddziałów KRUS i ZUS nie pokrywa się z obszarem terytorialnym powiatu stąd też brak rzetelnych danych.

Jednakże z wyżej przytoczonych dostępnych danych jasno wynika, że większość osób niepełnosprawnych z terenu powiatu zamieszkuje na obszarach wiejskich, a co za tym idzie, boryka się na co dzień z problemami dostępności do pracy, informacji, dóbr kultury, a także z barierami architektonicznymi i komunikacyjnymi oraz z barierą w mentalności społecznej.

Na dzień dzisiejszy dysponujemy głównie danymi **Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kolbuszowej.**

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności orzeka osoby przed i po 16 roku życia, na wniosek osoby zainteresowanej, jej przedstawiciela ustawowego lub za zgodą osoby zainteresowanej na wniosek Ośrodka Pomocy Społecznej.

W postępowaniu o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności zespół wydaje orzeczenia o niepełnosprawności i o stopniu niepełnosprawności wraz ze wskazaniem, dotyczącymi:

- odpowiedniego zatrudnienia uwzględniającego psychofizyczne możliwości danej osoby,
- szkolenia (w tym specjalistycznego),
- zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej,
- uczestnictwa w terapii zajęciowej,
- konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie danej osoby,
- korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji,
- konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji,
- konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji, edukacji.

Powiatowy zespół wydaje orzeczenia wraz ze wskazaniem dla celów korzystania z ulg i uprawnień, na podstawie odrębnych przepisów osobom posiadającym ważne orzeczenia o zaliczeniu do jednej z grup inwalidów, niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym oraz orzeczenia lekarza orzecznika ZUS o niezdolności do pracy, a także osobom posiadającym ważne orzeczenie wydane przez inne organy.

Tabela 1 Orzeczenia o niepełnosprawności wydane osobom przed 16 rokiem życia. Stan na dzień 31.12.2022r.

Wyszczególnienie	Ilość
Wydane orzeczenia o odmowie ustalenia niepełnosprawności	0
Wydane orzeczenia o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych	2
Wydane orzeczenia o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych	111
Razem	113

Tabela 2 Orzeczenia o niepełnosprawności wydane osobom po 16 roku życia. Stan na dzień 31.12.2022r.

Wyszczególnienie	Ilość
Wydane orzeczenia z określeniem stopnia niepełnosprawności	1219
Wydane orzeczenia o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych	5
Wydane orzeczenia o odmowie ustalenia stopnia niepełnosprawności	57
Razem	1281
W tym: wydane orzeczenia o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych po raz pierwszy	467

Powyższe dane, zebrane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kolbuszowej na koniec 2022 roku, są ostatnimi szczegółowymi danymi świadczącymi

o liczbie osób i stopniu ich niepełnosprawności w Powiecie Kolbuszowskim. Analizując je, należy zauważyć, iż przeważająca jest ilość osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia. Osoby małoletnie stanowią tu jedynie 8,3% ogółu osób uznanych za niepełnosprawne (1330 os.).

Łącznie w 2022 roku wydano 1394 orzeczeń określających zaliczenie, bądź nie do osób niepełnosprawnych. Jest to 2,2% ludności zamieszkującej Powiat Kolbuszowski.

W roku 2022 największą liczbę niepełnosprawnych wśród osób poniżej 16 roku życia, stanowiły zakwalifikowane do kategorii 12-C, która zawiera całościowe zaburzenia rozwoju (24 osoby). Liczną grupę stanowiły też osoby z upośledzeniami narządu ruchu (16 osób), z chorobami neurologicznymi (15 osób) oraz z chorobami układów oddechowego i krążenia (10 osób). Wśród niepełnosprawnych w tej kategorii wiekowej przeważali chłopcy, w liczbie 69 osób, zaś dziewczynek było 42.

Największą grupę osób niepełnosprawnych po 16 roku życia w 2022r. stanowiły osoby z dysfunkcją narządu ruchu (406 osoby). Kolejną liczną grupą były osoby z chorobami neurologicznymi (229 osoby) oraz ze schorzeniami układu krążenia i oddechowego (209 osób). W badanym okresie najwięcej niepełnosprawnych po 16 roku życia, znajdowało się w przedziale wiekowym powyżej 60 roku życia (624 osoby). Stanowili oni 48,7% całości tej grupy. W tej kategorii przeważały kobiety w liczbie 644 osoby, natomiast mężczyzn było niewiele mniej – 575 osoby.

W 2022r. po raz pierwszy wydano orzeczenie o stopniu niepełnosprawności osobom powyżej 16 roku życia 467 osobom. Jest to liczba niższa w porównaniu do roku 2021 kiedy to wydano 552 orzeczenia.

Ze statystyk prowadzonych przez powiatowy zespół ds. orzekania o niepełnosprawności wynika, że liczba osób niepełnosprawnych w powiecie, posiadających orzeczenie systematycznie wzrasta. Szczególnie wzrost ten jest zauważalny w ostatnim czasie pandemii koronawirusa, gdyż pomimo, że wiele osób niepełnosprawnych nie składa wniosków o orzeczenie, korzystając z niejako automatycznego przedłużenia, jakie daje im tzw. ustawa covidowa, to liczba wydawanych orzeczeń utrzymuje się stale na podobnym poziomie.

Według stanu na dzień 31.12.2021 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kolbuszowej zarejestrowanych było 147 niepełnosprawnych bezrobotnych, w tym 52 kobiety – stanowili oni odpowiednio 8,4 % ogółu bezrobotnych oraz 5,5 % ogółu bezrobotnych kobiet. Z tej liczby 25 osób pobierało zasiłek dla bezrobotnych. Większość – 126 osób zamieszkiwało na wsi, a 42 osoby posiadały gospodarstwo rolne.

Tab. Zarejestrowane w 2021 niepełnosprawne osoby bezrobotne i poszukujące pracy

Miesiąc	Bezrobotni		Poszukujący pracy	
	Ogółem	kobiety	Ogółem	kobiety
Styczeń	19	10	2	0
Luty	16	8	3	2
Marzec	9	3	2	2
Kwiecień	14	5	1	0
Maj	8	1	1	0
Czerwiec	14	7	0	0
Lipiec	19	10	0	0
Sierpień	14	9	0	0
Wrzesień	14	5	0	0
Październik	10	4	0	0
Listopad	19	6	7	3
Grudzień	18	6	1	1

Tab. Struktura niepełnosprawnych według stopnia niepełnosprawności

Wyszczególnienie	Znaczny	Umiarkowany	Lekki
Niepełnosprawni bezrobotni	7	54	86
Niepełnosprawni poszukujący pracy	6	16	4

Tab. Struktura niepełnosprawnych według rodzaju niepełnosprawności

Rodzaj niepełnosprawności	Niepełnosprawni bezrobotni	Niepełnosprawni poszukujący pracy
Upośledzenie umysłowe	4	1
Choroby psychiczne	19	3
Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	5	0
Całościowe zaburzenia rozwojowe	1	1
Choroby narządu wzroku	8	3
Upośledzenia narządu ruchu	59	6
Epilepsja	3	2
Choroby układu oddechowego i układu krążenia	10	1
Choroby układu pokarmowego	2	0
Choroby układu moczowo-płciowego	6	0
Choroby neurologiczne	16	5
Inne	12	2
Nieustalony	2	2

W ramach środków będących w dyspozycji PUP w Kolbuszowej w 2021 r. do odbycia stażu skierowano ogółem 8 osób niepełnosprawnych. Staż to nabywanie umiejętności praktycznych do wykonywania pracy w miejscu pracy bez nawiązywania stosunku pracy z pracodawcą. Staż realizowany jest zawsze według określonego programu stażu. W przypadku osób do 30 r.ż. staż może trwać od 3 do 12 miesięcy, pozostałe osoby niepełnosprawne poszukujące pracy mogą otrzymać skierowanie do odbycia stażu maksymalnie na okres do 6 miesięcy.

Najczęściej staże organizowano na stanowiskach: robotnik gospodarczy, recepcjonista hotelowy, pracownik biurowy, pomoc nauczyciela przedszkola, pomoc administracyjna, referent.

Na organizację staży wydatkowano w 2021 r. środki w łącznej kwocie 91 553,16 zł.

Poniższe tabele przedstawiają organizowanie staży w poszczególnych gminach powiatu kolbuszowskiego oraz strukturę osób niepełnosprawnych poszukujących pracy kierowanych na tą formę wsparcia w 2021 r.

Tabela. Organizatorzy staży dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy

Gmina	Liczba organizatorów stażu	Liczba osób odbywających staż u organizatorów stażu
Kolbuszowa	5	5
Cmolas	0	0
Niwiska	0	0
Dzikowiec	2	2
Majdan Królewski	1	1
Raniżów	0	0
Razem:	8	8

Tabela. Osoby objęte wydatkami w ramach stażu

wg miejsca zamieszkania		wg wykształcenia		wg wieku	
Gmina	Liczba osób	Wykształcenie	Liczba osób	Wiek	Liczba osób
Kolbuszowa	4	Podstawowe	0	do 30 r.ż.	2
Cmolas	1	Gimnazjalne	1	30-49 r.ż.	5
Niwiska	0	Zasadnicze zawodowe/ branżowe	0	powyżej 50 r.ż.	1
Dzikowiec	2	Średnie zawodowe/ branżowe	5		
Majdan Królewski	1	Średnie ogólnokształcące	0		
Raniżów	0	Pomaturalne /policealne	1		
		Wyższe	1		

Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo działalności w formie spółdzielni socjalnej to instrument rynku pracy finansowany ze środków PFRON, skierowany do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotne albo poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu. Maksymalna wysokość bezzwrotnych środków nie może przekroczyć 6-krotnego lub 15-krotnego przeciętnego wynagrodzenia, a warunkiem ich otrzymania jest prowadzenie działalności przez okres co

najmniej 12 miesięcy przy otrzymaniu środków w wysokości do 6-krotności przeciętnego wynagrodzenia lub co najmniej 24 miesięcy przy otrzymaniu środków w wysokości od 6-krotności do 15-krotności przeciętnego wynagrodzenia.

W 2021 roku wpłynęło 2 wnioski od osób niepełnosprawnych, z których 1 osoba uzyskała dofinansowanie. Środki przyznane były na rozpoczęcie działalności gospodarczej w zakresie świadczenia usług glazurniczych oraz remontowo-budowlanych.

Na realizację formy wsparcia w postaci jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo działalności w formie spółdzielni socjalnej wydatkowano w 2021 r. środki w łącznej kwocie 23 000,00 zł.

W 2022r. Rada Powiatu w Kolbuszowej przeznaczyła środki Państwowego Funduszu Rehabilitacyjnego Osób Niepełnosprawnych w wysokości **150.000,00 zł** na zwrot wydatków na instrumenty oraz usługi rynku pracy na rzecz osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu oraz finansowanie kosztów szkolenia i przekwalifikowania zawodowego osób niepełnosprawnych.

W 2022 roku wpłynął 1 wniosek od osoby niepełnosprawnej na rozpoczęcie działalności gospodarczej, która uzyskała dofinansowanie w wysokości 27 000,00 zł.

W ramach środków będących w dyspozycji PUP w Kolbuszowej w 2022 r. do odbycia stażu skierowano ogółem 6 osób niepełnosprawnych, w tym 2 kobiety oraz 4 mieszkańcy wsi.

Na organizację staży wydatkowano w 2022 r. środki w łącznej kwocie 61 684,00 zł.

W przypadku osób niepełnosprawnych szczególnych wysiłków wymaga ich rehabilitacja społeczna i zawodowa. Na terenie powiatu kolbuszowskiego głównymi realizatorami „Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2018 – 2022 były: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowa Wypożyczalnia Sprzętu Rehabilitacyjnego, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Powiatowy Urząd Pracy oraz gminy prowadzące swoje jednostki, np. ŚDS-y

2. Działania PCPR na rzecz osób niepełnosprawnych

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej na bieżąco realizuje zadania związane z pomocą i wsparciem osób niepełnosprawnych, polegające między innymi na dofinansowaniu do likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, dofinansowaniu sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, udziału osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych oraz bieżącej pracy socjalnej i poradnictwa prawnego na rzecz osób niepełnosprawnych. Kwota środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przekazanych przez Prezesa Zarządu tego Funduszu samorządowi Powiatu Kolbuszowskiego na realizację zadań w 2022 roku wynosiła w sumie 2 544 014 zł. Zadania polegały na:

1) dofinansowaniu sprzętu rehabilitacyjnego,

W 2022 roku wpłynęło 56 wniosków na łączną kwotę 157 654 zł. Zawarto 53 umowy i wypłacono w sumie 141 328 zł. Przyznano 38 łóżek rehabilitacyjnych, 7 rowerów rehabilitacyjnych, 4 bieżnie, elektrostymulator oraz zestawy wałków rehabilitacyjnych. Dodatkowo zawarto 2 umowy na dofinansowanie sprzętu dla instytucji. Wypłacono kwotę 32 213 zł na zakup zestawu sprzętów do terapii polem magnetycznym oraz światłoterapii, a także zestawu sprzętów do terapii zajęciowych i indywidualnych.

2) dofinansowaniu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych,

W 2022 roku wpłynęło 808 wniosków na łączną kwotę 1 056 658,92 zł. Rozpatrzono pozytywnie 782 wnioski na kwotę 505 324,00 zł. Przyznano dofinansowanie do: pieluchomajtek, worków do zbioru moczu, cewników, pionizatorów, aparatów słuchowych, protez podudzia, protez uda, balkoników na kółkach, poduszek przeciwoodleżynowych, obuwia ortopedycznego, aparatów stabilizujących, gorsetów korekcyjnych, wózków inwalidzkich zwykłych oraz specjalnych, aparatów do bezdechu sennego, protez piersi, kul inwalidzkich, systemów wspomagających słyszenie, ortez, materacy przeciwoodleżynowych, czujników glukozy i zbiorników na insulinę.

3) dofinansowaniu turnusów rehabilitacyjnych,

W 2022 roku wpłynęło 41 wniosków z czego 15 wymagało opiekunów. Pozytywnie rozpatrzono 22 wnioski.

Wyplacono łącznie 49 144 zł, z czego 3 to wnioski dzieci i młodzieży niepełnosprawnej wraz z 3 opiekunami oraz 19 wniosków osób dorosłych z 7 opiekunami.

4) dofinansowaniu do likwidacji barier architektonicznych,

W 2022 roku wpłynęło 40 wniosków na łączną kwotę 689 230 zł. Zawarto 20 umów i wyplacono w sumie 267 991 zł. Dofinansowano 18 przystosowań łazienek, likwidację progów oraz podjazd do budynku.

5) dofinansowaniu do likwidacji barier technicznych,

W 2022 roku wpłynęło 6 wniosków na łączną kwotę 14 618 zł. Zawarto 5 umów i wyplacono w sumie 10 286 zł. Dofinansowano 4 rowery trójkołowe oraz wózek toaletowo-prysznicowy.

6) dofinansowaniu do likwidacji barier komunikacyjnych.

W 2022 roku wpłynęło 13 wniosków na łączną kwotę 43 349 zł. Zawarto 9 umów i wyplacono w sumie 24 764 zł na 8 komputerów (w tym 2 z programami logopedycznymi) oraz na tablet wraz ze specjalistycznym oprogramowaniem.

7) Na Warsztaty Terapii Zajęciowej wyplacono w sumie 1 424 280 zł.

Ponadto Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej na bieżąco udzielało porad i informacji osobom niepełnosprawnym oraz współpracowało z innymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi pracującymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

Dodatkowo na terenie Powiatu Kolbuszowskiego działa „**Powiatowa Wypożyczalnia Sprzętu Rehabilitacyjnego**” która funkcjonuje od lipca 2005 roku. Wypożyczalnia realizuje swój cel poprzez: nieodpłatne udostępnianie beneficjentom z terenu powiatu kolbuszowskiego swój sprzęt rehabilitacyjny i urządzenia pomocnicze oraz pomaga w doborze i dopasowaniu przedmiotów stosownie do potrzeb, a dodatkowo czuwa nad naprawami, konserwacją i serwisem udostępnianych urządzeń. Wypożyczalnia oferuje też dowóz sprzętu do miejsca zamieszkania osoby wypożyczającej sprzęt.

Wypożyczalnia świadczy swoje usługi na rzecz:

- osób niepełnosprawnych, które posiadają orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie o niepełnosprawności, których konieczność korzystania ze sprzętu rehabilitacyjnego potwierdził lekarz,
- oraz dla osób, które utraciły sprawność organizmu są w okresie diagnozowania możliwości oraz potrzeb i jeszcze nie posiadają orzeczenia o niepełnosprawności lub

o stopniu niepełnosprawności, którym konieczność korzystania z sprzętu rehabilitacyjnego potwierdził lekarz.

Działalność Wypożyczalni w latach 2005 – 2009 finansowana była ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz ze środków własnych powiatu kolbuszowskiego.

Od 1 stycznia 2010 roku działalność Wypożyczalni jest w całości finansowana przez Powiat Kolbuszowski, a od roku 2011 działa ona w strukturach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej.

W roku 2019 „Wypożyczania Sprzętu” przystąpiła do projektu „Doposażenie wypożyczalni sprzętu pielęgnacyjnego, rehabilitacyjnego i wspomagającego prowadzonej przez PCPR w Kolbuszowej w ramach Działania 8.3 Zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych RPO WP na lata 2014-2020. Projekt był realizowany od 01.07.2019r. do 31.10.2022r.

W ramach tego programu wypożyczalnia współpracowała z Stowarzyszeniem Nil Kolbuszowa, który zapewniał pomieszczenia magazynowe oraz gwarantował bezpłatny dowóz (z montażem i demontażem) wypożyczonego sprzętu do miejsca zamieszkania osób niepełnosprawnych.

W/g stanu na dzień 31.12.2021r. w Wypożyczalni dostępnych jest 112 rodzajów sprzętu rehabilitacyjnego, w łącznej ilości 664 szt.

Liczba złożonych wniosków o użyczenie sprzętu rehabilitacyjnego w roku 2021		317		
Liczba osób korzystających po raz pierwszy z Powiatowej Wypożyczalni Sprzętu Rehabilitacyjnego w roku 2021		174	Kobiety	Mężczyźni
w tym:			102	72
Stopień Znaczny	Stopień Umiarkowany	Stopień Lekki	Dzieci z orzeczeniem do lat 16	Brak orzeczenia
73	29	8	3	61
Za pośrednictwem Wypożyczalni udostępniono sprzęt rehabilitacyjny w ilości sztuk w roku 2021			445	
w tym:				
• Rower rehabilitacyjny,			80	
• Balkoniki i podpórki,			30	
• Łóżka rehabilitacyjne,			90	
• Wózek inwalidzki,			37	
• Kule, laski i trójnóg			11	
• Trener eliptyczny – Orbitrek,			21	
• Fotele do masażu, materace do masażu i maty masujące ,			14	
• Bieżnie do ćwiczeń			18	
• Balsam Futura – urządzenie do kąpieli perełkowej i ozonoterapii			2	
• Lampy do naświetleń (Biopton, Sollux, lampy do masażu z podczerwienią),			21	
• Podnośniki, pionizatory i stoły do pionizacji			9	

Z powyższych zestawień wynika, że Wypożyczalnia cieszy się dużym powodzeniem i ma znaczący udział w procesie rehabilitacji osób niepełnosprawnych z terenu powiatu. Konieczne jest jednak dofinansowanie działalności Wypożyczalni w celu utrzymania jej usług na dotychczasowym poziomie.

Powiat Kolbuszowski od roku 2012 realizuje **Pilotażowy program „Aktywny samorząd”**. Celem głównym programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. Bezpośrednim realizatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

STRUKTURA PROGRAMU

Moduł I – likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową:

Obszar A – likwidacja bariery transportowej:

- **Zadanie 1** – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu, adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16 roku życia) lub osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu ruchu,
- **Zadanie 2** – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy, adresowana do osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu ruchu,
- **Zadanie 3** – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy, adresowana do osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu słuchu, w stopniu wymagającym korzystania z usług tłumacza języka migowego,
- **Zadanie 4** – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu, adresowana do osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu słuchu,

Obszar B – likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym:

- **Zadanie 1** – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania, adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16 roku życia) lub do osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu wzroku lub obu kończyn górnych,
- **Zadanie 2** – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania,
- **Zadanie 3** – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania, adresowana do osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu wzroku,
- **Zadanie 4** – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania, adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16 roku życia) lub osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu słuchu i trudnościami w komunikowaniu się za pomocą mowy,
- **Zadanie 5** – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego, zakupionego w ramach programu, adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16 roku życia) lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności,

Obszar C – likwidacja barier w poruszaniu się:

- **Zadanie 1** – pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16 roku życia) lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności i dysfunkcją uniemożliwiającą samodzielne poruszanie się za pomocą wózka inwalidzkiego o napędzie ręcznym,
- **Zadanie 2** – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego skutera lub wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym, adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16 roku życia) lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności,
- **Zadanie 3** – pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości, adresowana do osób ze stopniem niepełnosprawności,
- **Zadanie 4** – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, (co najmniej na III poziomie jakości), adresowana do osób ze stopniem niepełnosprawności,
- **Zadanie 5** – pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego, adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16 roku życia) lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu ruchu powodującą problemy w samodzielnym przemieszczaniu się i posiadających zgodę lekarza specjalisty na użytkowanie przedmiotu dofinansowania,

Obszar D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej (dziecka przebywającego w żłobku lub przedszkolu albo pod inną tego typu opieką), adresowana do osób ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, którzy są przedstawicielem ustawowym lub opiekunem prawnym dziecka;

Moduł II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym, adresowana do osób ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, pobierających naukę w szkole wyższej lub szkole policealnej lub kolegium, a także do osób mających przewód doktorski otwarty poza studiami doktoranckimi.

Poniższe tabele przedstawiają realizację programu i kwoty dofinansowania w latach 2020 - 2021.

L.p.	Środki finansowe PFRON przekazane na realizację programu			Realizacja programu w oku 2020								
	MODUŁ PROGRAMU	Obszar /Zadanie	Razem	Liczba wniosków ogółem (narastająco)					Kwoty dofinansowania łącznie narastająco (w zł)			
				złożonych	zweryfikowanych negatywnie pod względem formalnym	przeznaczonych do dofinansowania (zweryfikowanych pozytywnie)	rozpatrzonych pozytywnie (zawarte umowy)	zrealizowanych (wyplata środków)	we wnioskach złożonych (kwota wnioskowana)	we wnioskach przeznaczonych do dofinansowania (zweryfikowanych pozytywnie)	w zawartych umowach	we wnioskach zrealizowanych (wysokość środków wypłaconych)
1	I	A-1	94 404,00	1	0	1	1	1	10 047,00	6 000,00	6 000,00	6 000,00
2		A-2		0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00
3		A-3		0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00

4	A-4		1	1	0	0	0	11 820,30	0,00	0,00	0,00
5	B-1		2	0	2	2	2	14 540,00	14 405,00	14 405,00	14 405,00
6	B-2		0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00
7	B-3		6	0	6	6	6	37 511,40	35 923,00	35 923,00	35 923,00
8	B-4		3	0	3	3	3	9 700,00	9 163,00	9 163,00	9 163,00
9	B-5		0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00
10	C-1		0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00
11	C-2		3	0	3	3	3	7 926,78	7 926,00	7 926,00	7 926,00
12	C-3		0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00
13	C-4		0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00
14	C-5		1	0	1	1	1	7 500,00	7 500,00	7 500,00	7 500,00
15	D		4	1	3	3	3	14 688,00	13 487,00	13 487,00	9 957,67
16	Moduł II	135 732,00	36	1	35	35	35	157 015,00	130 571,00	130 571,00	130 248,00
	Razem Moduł I i II	230 136,00	57	3	54	54	54	270 748,48	224 975,00	224 975,00	221 122,67

L.p.	Środki finansowe PFRON przekazane na realizację programu		Realizacja programu w roku 2021										
	MODUŁ PROGRAMU	Obszar/Zadanie	Razem	Liczba wniosków ogółem (narastająco)					Kwoty dofinansowania łącznie narastająco (w zł)				
				złożonych	zweryfikowanych negatywnie pod względem formalnym	przeznaczonych do dofinansowania (zweryfikowanych pozytywnie)	rozpatrzonych pozytywnie (zawarte umowy zrealizowanych)	wypłata środków PFRON)	we wnioskach złożonych (kwota wnioskowana)	we wnioskach przeznaczonych do dofinansowania (zweryfikowanych pozytywnie)	w zawartych umowach	we wnioskach zrealizowanych (wysokość środków wypłaconych)	
1	A-1		2	0	2	2	2	9 879,00	9 879,00	9 879,00	9 879,00		
2	A-2		0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00		
3	A-3		1	1	0	0	0	2 240,00	0,00	0,00	0,00		
4	A-4		0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00		
5	B-1		7	1	6	6	6	48 407,98	37 730,00	37 730,00	37 370,00		
6	B-2		0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00		
7	B-3		0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00		
8	B-4	109 689,00	2	0	2	2	2	6 149,00	6 028,00	6 028,00	5 668,00		
9	B-5		0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00		
10	C-1		1	0	1	1	1	9 000,00	9 000,00	9 000,00	9 000,00		
11	C-2		5	0	5	5	5	15 709,50	14 675,00	14 675,00	14 675,00		
12	C-3		0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00		
13	C-4		0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00		
14	C-5		2	1	1	1	1	15 000,00	7 500,00	7 500,00	7 500,00		
15	D		2	0	2	2	2	17 400,00	17 375,00	17 375,00	15 576,00		
16	Moduł II	128 040,00	36	1	35	35	35	165 758,00	122 315,00	122 315,00	122 315,00		
	Razem Moduł I i II	237 729,00	58	4	54	54	54	289 543,48	224 502,00	224 502,00	221 983,00		

Na podstawie przedstawionych tabel można zaobserwować, że program „Aktywny Samorząd” cieszy się dużym zainteresowaniem wśród osób niepełnosprawnych. W ramach

realizowanego programu w roku 2020 w Powiecie Kolbuszowskim zostało złożonych 57 wniosków a w 2021 roku 58 wniosków. Na pozór może się wydawać, że jest to niewielki wzrost, ale trzeba pamiętać, że z większości programów osoba niepełnosprawna może korzystać raz na pięć lat.

Wnioski w latach poprzednich składane były przez osoby niepełnosprawne głównie z trenów wiejskich z dysfunkcją narządu ruchu, narządu wzroku, narządu słuchu oraz chorobami neurologicznymi, występowały również wnioski od osób z więcej niż jedną dysfunkcją. Największym zainteresowaniem cieszył się Moduł II tj. pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym. W roku 2020 zostało złożonych 36 wniosków a w roku 2021 - 36 wniosków.

Wydatki w ramach programu „Aktywny Samorząd” są dzielone na dwa moduły:

- Moduł I,
- Moduł II.

W ramach Modułu I była możliwość dofinansowania osobom niepełnosprawnym następujących form wsparcia:

- dofinansowanie zakupu i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu,
- dofinansowanie lub refundacja kosztów uzyskania prawa jazdy, w szczególności (kursu i egzaminów na prawo jazdy kategorii oraz w przypadku kursu poza miejscowością zamieszkania koszty zakwaterowania i wyżywienia w okresie trwania kursu oraz koszty dojazdu, obejmujące koszty przyjazdu na kurs i powrotu z kursu,
- zakup sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania,
- szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania,
- zakup wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym
- dofinansowanie lub refundacja kosztów utrzymania sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,
- dofinansowanie zakupu protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne.
- dofinansowanie lub refundacja kosztów utrzymania sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny,
- zakup skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego
- dofinansowanie lub refundacja kosztów opieki nad osobą zależną (opłata za pobyt dziecka w żłobku lub przedszkolu albo inny koszt zapewnienia opieki nad dzieckiem).

W obrębie Modułu II możliwe było dofinansowanie lub refundacja kosztów uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym:

- opłata za naukę (czesne),
- dodatek na pokrycie kosztów kształcenia,
- dodatek na uiszczenie opłaty za przeprowadzenie przewodu doktorskiego – w przypadku osób, które mają wszczęty przewód doktorski, a nie są uczestnikami studiów doktoranckich.

Program „Aktywny Samorząd” realizowany jest zgodnie z wytycznymi przekazanymi przez Zarząd PFRON. W każdym roku ogłaszane są nowe *kierunki działań oraz warunki brzegowe obowiązujące realizatorów pilotażowego programu „Aktywny samorząd”*, a PFRON zastrzega sobie prawo modyfikacji zasad programu.

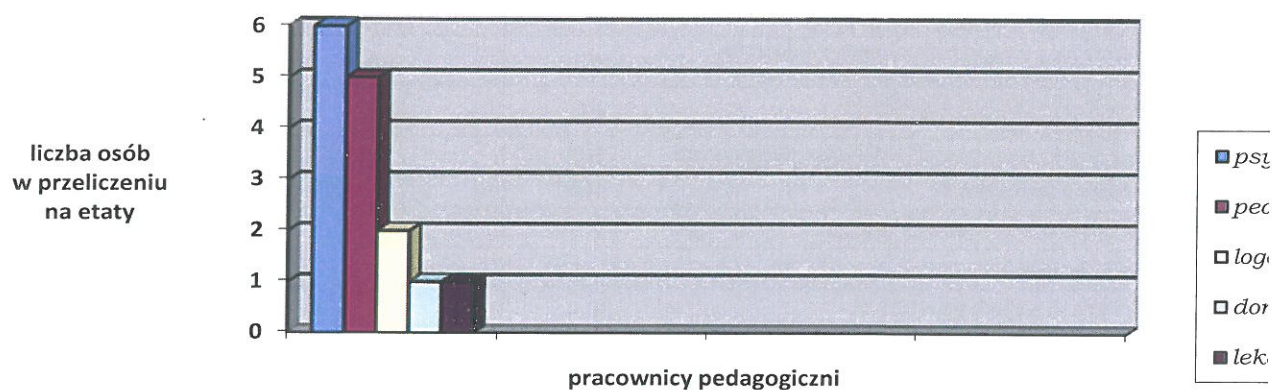
3. Działania Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej

Dzieci i młodzież niepełnosprawna z terenu powiatu kolbuszowskiego realizują obowiązek szkolny w szkołach macierzystych lub szkołach z oddziałami specjalnymi. Na terenie powiatu działa Zespół Szkół Specjalnych w Kolbuszowej Dolnej, który przyjmuje dzieci z umiarkowanym i znacznym upośledzeniem.

Psychologiczno – Pedagogiczna w Kolbuszowej na bieżąco realizuje zadania zawarte w „Powiatowym Programie Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych”.

W ramach swojej działalności, w roku szkolnym 2021/2022 Poradnia przebadła w sumie 1322 dzieci.

Obecnie zatrudnionych jest 13 pracowników pedagogicznych: 8 posiada stopień awansu zawodowego nauczyciela dyplomowanego, 3 – mianowanych, 1 – kontraktowy,

Posiadane specjalności: psychologia, terapia Biofeedback, pedagogika resocjalizacyjna, pedagogika specjalna, oligofrenopedagogika, tyflopädagogika, terapia pedagogiczna, doradztwo zawodowe, logopedia korekcyjna, neurologopedia, surdologopedia, wczesne wspomaganie rozwoju, specjalizacja z zakresu autyzmu, mediator, diagnoza i terapia metodą Warnkego, pediatria – medycyna pracy - rodzinna.

Liczba badań	Ogółem	dzieci w wieku do 3. roku życia	dzieci w wieku przedszkolnym	uczniowie szkół podstawowych	uczniowie szkół ponadpodst.	młodzież nie ucząca się i niepracująca
Psychologicznych	798	31	144	572	51	-
Pedagogicznych	610	18	141	427	24	-
Logopedycznych	172	-	112	59	2	-
Lekarskich	106	4	32	61	9	-
Związ.z wyb. kierun kształc. i zawodu	512	-	-	308	204	-

Formy pomocy udzielonej dzieciom i młodzieży

A. Formy pomocy pośredniej		Ogółem	dzieci do 3. roku życia	dzieci w wieku przed-szkolnym	uczniowie szkół podstaw.	ucz. szkół ponadpodst.	młodzież nie ucząca się i nie pracująca		
Opinie o potrzebie kształcenia specjalnego uczniów:	niesłyszących i słabosłyszących	2			1	1			
	niewidomych i słabowidzących								
	niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu lekkim	40		9	30	1			
	niepełnosprawnych int. w st. umiarkowanym lub znacznym	8		4	4				
	z niepełnosprawnościami sprzężonymi	7		3	4				
	o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych	1			1				
	o potrzebie indywidualnego nauczania	18			11	7			
	zagrożenie niedostos. społ.	1			1				
	z niepełnosprawnością ruchową, w tym afazją	1		1					
	z autyzmem, w tym zespołem Aspergera	13	1	5	7				
	O braku potrzeby kształcenia specjalnego	2			2				
	Opinie: O WWRDz	13	3	10					
	odroczenia rozpoczęcia spełniania obowiązku szkolnego	15		15					
	zwolnienia z nauki drugiego języka obcego	1			1				
	dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do ind.potrzeb edukac.ucznia	42			41	1			
	udzielenia zezwolenia na indywidualny program lub tok nauki	19			17	2			
	objęcia dziecka pomocą psych-ped w szkole lub placówce	109		10	91	8			
	inne opinie o przebadanych	165	6	52	93	14			
	zindywidualizowana ścieżka kształcenia	4			3	1			
edukacja domowa									
pozwolenia na podjęcie pracy <15 r.ż.	6			5	1				
o specyficznych trudnościach w uczeniu się	52			52					
B. Formy pomocy bezpośredniej			dzieci do 3. roku życia	dzieci w wieku przedszk.	uczniowie szkół podstaw.	ucz. szkół ponadpodst.	młodzież nie ucząca się i nie prac.	Ogółem	w tym >3 m-ce
Zajęcia prowadzone przez pracowników poradni (liczba osób objętych pomocą)	terapia pedagogiczna, w tym zajęcia korekcyjno – kompensacyjne	1	25	51				77	
	terapia logopedyczna	4	60	38	1			103	
	terapia psychologiczna, w tym psychoterapia		25	150	18			193	
	zajęcia z uczniami zdolnymi								
	terapia dla zagrożonych uzależnieniami				1			1	
	inne zajęcia o charakterze terapeutycznym	2	27	33				62	
	zajęcia grupowe aktywizujące do wyboru kierunku kształcenia i zawodu								
	zajęcia grupowe prowadzone w szkołach i placówkach oświatowych		24	398	7			429	
	ilość realizowanych programów autorskich								
	inne formy pomocy grupowej		35	33	112			180	
	indywidualne porady zawodowe na podstawie badań			165	203			368	
	indywidualne porady bez badań			26	11			37	
	Interwencja kryzysowa								
	Mediacje i negocjacje			1				1	
Porady po badaniach przesiewowych		53					53		

Porady bez badań	13	47	39	56		155	
Badania przesiewowe mowy programem „Mówię”		27	6			33	
Badania przesiewowe słuchu programem „Słyszę”		18	10			28	
Badania przesiewowe wzroku programem „Widzę”							

FORMY POMOCY UDZIELONEJ NAUCZYCIELOM, RODZICOM I WYCHOWAWCOM

GRUPA KORZYSTAJĄCYCH	FORMY POMOCY	LICZBA KORZYSTAJĄCYCH	LICZBA UDZIELANYCH FORM POMOCY
Nauczyciele w szkołach	Porady	60	61
	Rady pedagogiczne	109	5
	Konsultacje	83	79
	Warsztaty	36	2
Nauczyciele w placówkach	Porady	10	23
	Konsultacje	4	4
	Warsztaty		

GRUPA KORZYSTAJĄCYCH	FORMY POMOCY	LICZBA KORZYSTAJĄCYCH	LICZBA UDZIELANYCH FORM POMOCY
Rodzice	Porady	68	65
	Prelekcje, wykłady	277	16
Inni	Porady	6	6
	Prelekcje, wykłady		

Pomoc udzielona rodzicom

Inna pomoc

GRUPA KORZYSTAJĄCYCH	FORMY POMOCY	LICZBA KORZYSTAJĄCYCH	LICZBA UDZIELANYCH FORM POMOCY
Inni	Spotkania z przedstawicielami innych instytucji działających na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży	20	22
Inni	Organizacja przedsięwzięć o charakterze środowiskowym na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży		
Grupy wsparcia (sieci współpracy)		30	14
Działalność informacyjno-szkoleniowa		21	16

Rysunek 1 Liczba osób korzystających usług PPP w Kolbuszowej wg miejsca zamieszkania

POZOSTAŁE DZIAŁANIE PPP:

1. W minionym roku szkolnym w rejestrze wyjść w teren, odnotowano 95 służbowych wyjazdów do szkół i placówek.
2. W zajęciach grupowych aktywizujących do wyboru kierunku kształcenia i zawodu pracownicy PPP przeprowadzili na terenie szkół 438 badań i porad po badaniach.
3. Dwóch pracowników uzyskało uprawnienia do diagnozy i terapii metodą Warnkego, poprawiającą skuteczność funkcji słuchowych.
4. Uzyskano dofinansowanie z Krajowego Funduszu Szkoleniowego na kurs z Metody Warnkego na kwotę 2864 zł.
5. Kontynuowane były dyżury psychologów na terenie szkół ponadpodstawowych. Porad udzielały wszystkie panie psycholog z poradni. Terminy były podane do wiadomości do szkoły i na stronie poradni.
6. Zaproszono rodziców dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu w wieku przedszkolnym i szkolnym na dwa spotkania grupy wsparcia, w formie zdalnej na platformie Google Meet.
7. Zorganizowano dla nauczycieli pracujących z uczniami z zaburzeniami ze spektrum autyzmu oraz trudnościami w sferze społeczno-emocjonalnej dwa spotkania w ramach sieci współpracy i doskonalenia.
8. Przeprowadzono zajęcia grupowe dla dzieci z nadpobudliwością psychoruchową w wieku przedszkolnym (5-cio i 6-cio latków). Realizowane były według autorskiego programu „Rosnę w górę” i trwały od października 2021r. do lutego 2022r.
9. Według programów autorskich prowadzono Program wspomagający rozwój społeczno-emocjonalny dzieci autystycznych „Krok po kroku w świecie emocji, zasad i komunikacji” oraz „Uczę się panować nad sobą”.
10. Odbyły się trzy spotkania pedagogów szkolnych i pracowników poradni w ramach sieci współpracy i samokształcenia.
11. Kontynuowany jest program rządowy „Za Życiem”. Nadal na obszarze naszego powiatu poradnia pełni rolę Wiodącego Ośrodka Koordynacyjno – Rehabilitacyjno – Opiekuńczego (WOKRO). W projekcie bierze udział 10 dzieci niepełnosprawnych lub zagrożonych niepełnosprawnością i ich rodziny.
12. Na terenie poradni prowadzone są również zajęcia dla dzieci niepełnosprawnych z wczesnego wspomagania rozwoju (WWRD). W roku szkolnym 2021/22 tą formą objętych było 6 dzieci.
13. Prowadzimy terapię nowoczesną i komputerową metodą zwiększającą skuteczność funkcjonowania mózgu - EEG Biofeedback - 3 uczniów.
14. Opracowany został jednolity wzór „Program terapii”, przebieg terapii oraz wskazówki dla rodziców w trakcie rozwoju.
15. W ramach wspomagania szkół i przedszkoli kompleksową pomocą skierowaną jednocześnie do uczniów, rodziców i nauczycieli objęto Szkołę Podstawową w Hucie Komorowskiej.
16. Poprzez systematyczną aktualizację strony internetowej poradni zachęcano do korzystania z oferty poradni, wskazówek, materiałów, informacji, które były zamieszczane w aktualnościach i zakładce o nazwie „Do poczytania”.
17. Udzielono 90 porad nauczycielom, przeprowadzono z nimi 119 konsultacji i 2 zajęć warsztatowych. Pracownicy poradni uczestniczyli w 6 radach pedagogicznych.

18. Dyrektor poradni brała udział w konferencji dla dyrektorów szkół i przedszkoli organizowanej przez PCEN i KO na temat indywidualnych form wsparcia dla uczniów z wyzwaniami rozwojowymi- prelekcja.

19. W ramach wsparcia nauczycieli , dyrektor poradni uczestniczyła w ogólnopolskim panelu dyskusyjnym on-line w ramach VI Konferencji Szkoleniowej Rzecznika Praw Dziecka dla Profesjonalistów w PCEN Rzeszów.

Ponadto realizowano szereg przedsięwzięć skierowanych do innych odbiorców. Wśród nich należy wymienić:

- konsultacje i udział w grupach roboczych prac Zespołu Interdyscyplinarnego w MOPS w Kolbuszowej,
- udział w jury konkursu patriotycznego dla uczniów szkół ponadpodstawowych oraz plastycznego Bezpieczne wakacje organizowanego przez Komendę Policji,
- udział w Zespole Interdyscyplinarnym ds. przemocy w rodzinie Urząd Gminy Niwiska,
- pracę w Powiatowym Zespole Koordynującym realizację Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego,
- bieżącą współpracę wszystkich pracowników z PCPR, pomocą społeczną, policją, prokuraturą, sądem, asystentami rodzin oraz lokalną prasą,
- opiekę nad praktykami studenckimi.

19. Odbyło się 12 zebrań rady pedagogicznej na których min. podjęto 8 uchwał , ustalano programy i plany pracy, omawiano zmiany organizacyjne placówki, zapoznawano ze zmianami przepisów, opracowywano procedury, uczestniczono w szkoleniach, rozwiązywano na bieżąco wszystkie sprawy dotyczące funkcjonowania poradni.

4. Pozostałe działania na rzecz osób niepełnosprawnych

1) Na terenie powiatu kolbuszowskiego funkcjonują **Warsztaty Terapii Zajęciowej**. Zostały one utworzone 23 grudnia 2004r. na podstawie umowy nr 1/2004 z dnia 9 listopada 2004r. Powstanie WTZ w Kolbuszowej współfinansowane zostało ze środków PFRON, powiatu kolbuszowskiego oraz Caritas Diecezji Rzeszowskiej. Organem prowadzącym jest Caritas Diecezji Rzeszowskiej. WTZ działa na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021r. poz. 573 z późn. zm.) oraz na podstawie Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz. U. 63 poz. 587 z późn. zm.).

Uczestnikami Warsztatów są osoby niepełnosprawne, które dostały wskazania do terapii zajęciowej w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności wydanym przez właściwy organ. Głównym celem warsztatów jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych. Zgodnie z założeniami Powiatowego Programu Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych w 2015r. zwiększono liczbę uczestników o 15 osób. Dzięki adaptacji byłego budynku DPS w Cmolasie otworzono tam filię. Z warsztatów korzysta obecnie 55 osób niepełnosprawnych

z terenu Powiatu Kolbuszowskiego. Zajęcia odbywają się codziennie w godzinach od 7.30 do 15.30 na jedenastu pracowniach terapii zajęciowej i są to: rękodzieła artystycznego, gospodarstwa domowego, sztuki użytkowej, komputerowo-poligraficznej, artystyczno-malarskiej, gobelinu i haftu, prac ręcznych – stolarskiej, reedukacyjnej, samodzielności, terapii twórczej, rzemiosła artystycznego. Większość uczestników posiada znaczny stopień niepełnosprawności, pozostali umiarkowany. Pośród uczestników warsztatu są osoby z obniżeniem sprawności intelektualnej lub upośledzeniem umysłowym. Około 1/3 uczestników to osoby ze schorzeniami narządów ruchu.

2) W gminach: Kolbuszowa, Raniżów i Dzikowiec funkcjonują **Środowiskowe Domy Samopomocy o zasięgu gminnym**, które również zapewniają dzienną (od poniedziałku do piątku) opiekę osobom z niepełnosprawnością intelektualną. Dwa z nich (w Woli Raniżowskiej oraz w Spiach) powstały w wyniku realizacji założeń Powiatowego Programu działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2011 – 2014. W sumie we wszystkich trzech Środowiskowych Domach na terenie powiatu z zajęć korzysta ponad 120 osób.

ŚDS-y przeznaczone są dla osób dorosłych. Uczestnikami domu mogą być osoby, które zostały skierowane do ŚDS na podstawie decyzji administracyjnej wydawanej przez Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej. Przyjęcie odbywa się za zgodą uczestnika lub jego opiekuna prawnego w oparciu o właściwą dokumentację.

Zakres i poziom świadczonych form pomocy w placówkach dostosowany jest do możliwości psychofizycznych uczestników, zajęcia prowadzone są indywidualnie i grupowo. Placówki zatrudniają kadrę specjalistów, głównie z wykształceniem wyższym, nadal podwyższającą swoje umiejętności zawodowe i wyróżniającą się szczególnymi predyspozycjami do pracy z osobami niepełnosprawnymi.

3) Ponadto pracę z rodzinami osób niepełnosprawnych podejmują także poszczególne **ośrodki pomocy społecznej** z terenu powiatu.

Z danych uzyskanych z poszczególnych Ośrodków Pomocy Społecznej wynika, że osoby niepełnosprawne wspierane są poprzez:

- 1) pomoc finansową (zasiłki stałe, okresowe oraz celowe często z przeznaczeniem na zakup leków, dofinansowanie sprzętu ortopedycznego, rehabilitacji),
- 2) pomoc rzeczową (żywność, opał, odzież),
- 3) dożywianie dzieci w tym w szkołach i ośrodkach specjalnych,
- 4) gorące posiłki dowożone do miejsca zamieszkania osób niepełnosprawnych,
- 5) usługi opiekuńcze pomocy domowej,
- 6) usługi specjalistyczne dla dzieci z zaburzeniami psychicznymi,
- 7) wsparcia asystenta rodziny,
- 8) skierowania do ŚDS,
- 9) poradnictwo specjalistyczne,
- 10) praca socjalna,
- 11) skierowania do DPS,
- 12) udział osób niepełnosprawnych w programach finansowanych ze środków unijnych i ministerialnych.

Liczba osób niepełnosprawnych objętych pomocą w poszczególnych gminach powiatu kolbuszowskiego:

1. gmina Kolbuszowa:
 - w 2021r. 333 osoby,
 - w 2022r. 302 osoby,
2. gmina Raniszów:
 - w 2021r. 81 osób,
 - w 2022r. 79 osób,
3. gmina Dzikowiec:
 - w 2021r. 144 osoby,
 - w 2022r. 138 osób,
4. gmina Cmolas:
 - w 2021r. 71 osób,
 - w 2022r. 75 osób,
5. gmina Niwiska:
 - w 2021r. 205 osób,
 - w 2022r. 197 osób,
6. gmina Majdan Królewski:
 - w 2021r. 88 osób,
 - w 2022r. 88 osób,

Największa liczba osób objętych pomocą przypada na gminę Kolbuszowa, jest to jednak wynikiem znacznie większej liczby mieszkańców w tej głównej gminie powiatu.

Część osób niepełnosprawnych nie posiada żadnych środków utrzymania, jedynym źródłem dochodu są świadczenia wypłacane przez ośrodki pomocy społecznej lub przez ZUS. Osobom niepełnosprawnym mającym ograniczone możliwości poruszania się lub komunikowania się z otoczeniem udzielana jest pomoc w ramach pracy socjalnej.

5. Realizacja programów na rzecz osób niepełnosprawnych

Powiat Kolbuszowski zgodnie z założeniami „Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2018 – 2022.” zrealizował większość projektów w ramach „Programu wyrównywania różnic między regionami III”.

W 2019 roku Powiat zrealizował 1 wniosek:

- „Budowa platformy dla niepełnosprawnych przy Szkole Podstawowej nr. 1 im. H. Sienkiewicza w Kolbuszowej”.

Celem tego zadania była poprawa dostępności do budynku szkoły dla osób z ograniczoną możliwością poruszania się. Szkoła stała się w pełni dostępna architektonicznie.

W 2020 roku Powiat zrealizował 3 wnioski:

- „Zakup autobusu przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych z terenu Gminy Cmolas” ,
- „Zakup samochodu 9-cio osobowego do przewozu osób niepełnosprawnych dla Zespołu Oświatowego Miasta i Gminy Kolbuszowa” ,

- „Zakup autobusu do przewozu osób niepełnosprawnych w Gminie Majdan Królewski”.

Celem tych projektów było zapewnienie dowozu osobom niepełnosprawnym z uwzględnieniem osób na wózkach inwalidzkich.

W 2021 roku Powiat zrealizował 3 wnioski:

- „Zakup samochodu 9-cio osobowego przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych (w tym na wózku) do Warsztatów Terapii Zajęciowej Caritas Diecezji Rzeszowskiej w Kolbuszowej”;

- „Zakup mikrobusu do przewozu uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy w Spiach”.

Celem tych projektów było zapewnienie dowozu osobom niepełnosprawnym z uwzględnieniem osób na wózkach inwalidzkich na zajęcia do WTZ oraz ŚDS.

- „Przebudowa i dostosowanie drzwi wejściowych oraz pomieszczeń higieniczno-sanitarnych do potrzeb osób niepełnosprawnych w Szkole Podstawowej w Kopciach”

Celem projektu była poprawa funkcjonowania osób niepełnosprawnych poruszających się na wózku inwalidzkim w Szkole Podstawowej w Kopciach poprzez przystosowanie dla tych osób łazienki oraz drzwi wejściowych.

W 2022 roku Powiat zrealizował 1 wniosek:

- „Zakup samochodu 9-cio osobowego do przewozu osób niepełnosprawnych dla Środowiskowego Domu Samopomocy w Kolbuszowej”

Celem tych projektów było zapewnienie dowozu osobom niepełnosprawnym z uwzględnieniem osób na wózkach inwalidzkich na zajęcia do ŚDS.

6. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych

Na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie kolbuszowskim działają następujące **organizacje pozarządowe:**

- 1) Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Kolbuszowej,
- 2) Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Iskierka” w Kolbuszowej Dolnej,
- 3) Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „RAZEM” w Cmolasie,
- 4) Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego „NIL”,
- 5) Centrum Animacji Społecznej.

Działania osób niepełnosprawnych wspierane są również przez takie organizacje jak PCK czy grupy charytatywne działające przy poszczególnych parafiach.

Wymienione organizacje i stowarzyszenia organizują spotkania dla osób niepełnosprawnych, grupy wspierające, wycieczki, czy wspólne zabawy. Oferują również inną pomoc w miarę potrzeb i swoich możliwości.

Analizując dane statystyczne GUS, informacje uzyskane w toku współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych oraz gminami, a także dane własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie i powiatowego zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności oraz Powiatowego Urzędu Pracy można wywnioskować, że znaczącym problemem w powiecie jest liczba osób niepełnosprawnych, z których blisko 90% zamieszkuje na wsi. Ponadto status materialny większości osób niepełnosprawnych jest niski, a możliwości jego poprawy znikome ze względu na ogólnie niski poziom wykształcenia i brak zainteresowania pracodawców zatrudnianiem osób niepełnosprawnych. Poza problemami materialnymi osoby niepełnosprawne napotykają na szereg barier fizycznych i mentalnych zarówno w bliskim otoczeniu, jak i szerszym środowisku. Ich sytuacja jest zależna od wielu czynników, także od rodzaju i stopnia dysfunkcji. Za dominujące rodzaje niepełnosprawności należy uznać niepełnosprawność ruchową o podłożu ortopedycznym i neurologicznym oraz dysfunkcje narządów słuchu i wzroku.

Zauważalnymi tendencjami w zakresie sytuacji osób niepełnosprawnych są wzrost liczby osób niepełnosprawnych samotnych, lub samotnie zamieszkujących, głównie starszych, wymagających opieki instytucjonalnej, nieznaczny wzrost zainteresowania młodych osób niepełnosprawnych zdobywaniem wyższych poziomów wykształcenia w formach szkolnych lub poprzez samokształcenie, chęć nawiązywania kontaktów poprzez internet, wzrost świadomości rodziców dzieci niepełnosprawnych dotyczącej możliwości rehabilitacji i stały wzrost liczby osób korzystających z form wsparcia ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, ale również zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny także ten specjalistyczny oraz techniczny – kompensujący deficyty i ułatwiający codzienne funkcjonowanie.

III. GŁÓWNE CELE I ZAMIERZENIA PROGRAMU NA LATA 2023 - 2027

Główne cele i zamierzenia programu na lata 2023-2027 pozostają niezmienione i w większości tożsame z celami z poprzedniego okresu objętego programem, gdyż praca na rzecz osób niepełnosprawnych powinna mieć charakter ciągły i nieprzerwany. Zmianie ulegają tylko w części poszczególne zadania, które podlegają uszczegółowieniu oraz doprecyzowaniu.

U podstaw projektowania programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych leży powszechne, uniwersalne uznanie, że:

- osoby niepełnosprawne mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz korzystania na zasadzie równości z praw i obowiązków ustanowionych dla ogółu obywateli – bez względu na rodzaj, przyczynę i stopień niepełnosprawności,
- osoby niepełnosprawne mają prawo do uzyskania niezbędnych środków umożliwiających wyrównanie zmniejszonych wskutek niepełnosprawności szans w korzystaniu z przysługujących im praw.
- konieczne jest stworzenie takich lokalnych warunków oraz zagwarantowanie i udzielenie osobie niepełnosprawnej takiej indywidualnej pomocy, która umożliwi maksymalne wykorzystanie jej potencjalnych zdolności i możliwości dla osiągnięcia jak największej życiowej samodzielności i aktywności.

Założenia programu:

Celem głównym programu jest dalsze zwiększanie udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i gospodarczym powiatu kolbuszowskiego poprzez wyrównywanie ich szans w korzystaniu z praw i obowiązków, jakie przysługują pozostałym mieszkańcom. Cel ten będzie osiągnięty poprzez realizację następujących celów operacyjnych:

1. Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej oraz właściwych postaw społecznych wobec osób niepełnosprawnych.
2. Zapobieganie izolacji osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier oraz kompensację niepełnosprawności niezbędnym sprzętem.
3. Zapewnienie dostępu do dóbr i usług umożliwiających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym, wspieranie leczenia i rehabilitacji.
4. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym pełnego dostępu do rehabilitacji społecznej.
5. Zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych.

Sposób realizacji

Program będzie realizowany poprzez wykonanie przez wymienione podmioty poszczególnych zadań, które są ściśle nakierowane na osiągnięcie poszczególnych celów operacyjnych programu.

Zadania do realizacji:

Cel 1: Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej oraz właściwych postaw społecznych wobec osób niepełnosprawnych.

Możliwości tkwiące w osobach niepełnosprawnych są ograniczane przez warunki, w jakich odbywa się ich społeczne funkcjonowanie. Wynika to nie tylko z generalnie niższego statusu materialnego, z występujących ograniczeń i utrudnień w społecznym funkcjonowaniu, ale także ze społecznego niezrozumienia ich potrzeb, a wręcz marginalizacji.

Niepełnosprawność narusza najcenniejsze wartości człowieka: zdrowie, sprawność fizyczną, zdolność do wypełniania podstawowych zadań społecznych i stanowi przeszkodę w realizacji własnych celów. Postrzegana jest jako stan niepożądany, niekorzystny fakt społeczny, często nieświadomie wywołujący niepokój, budzący obawę, że i nas może spotkać podobny los.

Brak kontaktów powoduje, że w ocenach kierujemy się silnie zakorzenionymi w świadomości stereotypami, mitami, niesprawdzonymi informacjami, na podstawie, których przeciętny mieszkaniec powiatu postrzega osoby niepełnosprawne przez pryzmat ograniczeń, niskich rent, miernych sukcesów życiowych i zawodowych, skali bezradności i koniecznej pomocy. Takie postrzeganie sytuuje te osoby w roli klientów różnych instytucji pomocowych i powoduje ich marginalizację.

Ograniczenia sprawności kojarzone są jako odchylenia od normy, a kontakt z osobami niepełnosprawnymi budzi poczucie bezradności i zakłopotania. Społeczne oczekiwanie idzie w kierunku dokonywania zmian w samej osobie niepełnosprawnej poprzez leczenie, rehabilitację, przystosowanie. Tymczasem problem osób niepełnosprawnych tkwi nie tylko w niepełnosprawności, ale także, a może przede wszystkim, w osobach sprawnych.

Istotna jest, zatem zmiana społecznego sposobu myślenia i postaw wobec organizacji życia osób niepełnosprawnych, gdyż właściwe otoczenie społeczne stymulując wpływa na rozwiązywanie ich problemów.

Cel 1. Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej oraz właściwych postaw społecznych wobec osób niepełnosprawnych.

Zadania w ramach celu	Odpowiedzialni za realizację	Czas realizacji	Źródła finansowania
Organizowanie grup wsparcia środowiskowego oraz zespołów aktywności społecznej dla osób niepełnosprawnych,	Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej Stowarzyszenia działające na terenie gmin, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	praca ciągła	gminy, organizacje pozarządowe, budżet państwa
Nawiązywanie bliższej współpracy z organizacjami pozarządowymi, organizacjami administracji rządowej i samorządowej oraz zainteresowanie mediów sytuacją osób niepełnosprawnych w powiecie.	Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej Stowarzyszenia działające na terenie powiatu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	praca ciągła	-
Wdrażanie w szkołach programów wychowawczych, mających na celu poznanie świata osób niepełnosprawnych, zmianę postaw, rozumienie i akceptację.	Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Stowarzyszenia działające na terenie powiatu, Szkoła Specjalna w Kolbuszowej Dolnej	praca ciągła	EFS, powiat, gminy

Cel 2: Zapobieganie izolacji osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier oraz kompensację niepełnosprawności niezbędnym sprzętem.

Ważnym elementem wsparcia wczesnego procesu leczenia i rehabilitacji jest szybkie i adekwatne zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny. Wszystkie osoby niepełnosprawne, które potrzebują tych przedmiotów i urządzeń, powinny mieć do nich swobodny dostęp, niezależnie od swojej sytuacji finansowej.

Bariery architektoniczne, urbanistyczne, transportowe, w komunikowaniu się i techniczne są jednym z najistotniejszych ograniczeń utrudniających, a często wręcz uniemożliwiających osobom niepełnosprawnym korzystanie z przysługującego im prawa do pełnego życia i zaspokajania swoich potrzeb na równi z innymi. Problemem jest nie tylko dostosowanie mieszkań do potrzeb osób niepełnosprawnych, ale także często jeszcze bariery architektoniczne w budynkach użyteczności publicznej, problemy z transportem osób niepełnosprawnych, czy bariery w komunikowaniu się i korzystaniu z najnowszych zdobyczy techniki.

Na dostosowanie mieszkań dla osób niepełnosprawnych składanych jest w PCPR rocznie około 40 wniosków. Przedmiotem szczególnego zainteresowania jest adaptacja łazienek oraz umożliwienie samodzielnego wyjścia z domu (budowa podjazdu, montaż windy). Pomocą objęte są głównie osoby niepełnosprawne ruchowo. Powiat składa także corocznie wnioski w ramach „Programu wyrównywania różnic między regionami”, dotyczące likwidacji barier architektonicznych i transportowych na terenie powiatu.

Cel 2. Zapobieganie izolacji osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier oraz kompensację niepełnosprawności niezbędnym sprzętem.

Zadania w ramach celu	Odpowiedzialni za realizację	Czas realizacji	Źródła finansowania
Systematyczne dostosowywanie mieszkań i najbliższego otoczenia do potrzeb osób niepełnosprawnych - likwidacja barier architektonicznych, realizacja programu SAM	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	praca ciągła	PFRON
Skoordynowanie działań zmierzających do pełnego zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny, odpowiednio do rodzaju i stopnia niepełnosprawności	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowa Wypożyczalnia Sprzętu Rehabilitacyjnego, organizacje i stowarzyszenia	praca ciągła	PFRON, program AS, gminy
Kontynuacja działalności Powiatowej Wypożyczalni Sprzętu Rehabilitacyjnego.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.	lata 2023 - 2027	Powiat

<p>Likwidacja barier w budynkach użyteczności publicznej:</p> <p>1. Dostosowanie budynku Urzędu Gminy dla Osób niepełnosprawnych poprzez zainstalowanie windy; 2. Dostosowanie budynku Stadion i OPS Dzikowiec dla potrzeb osób niepełnosprawnych; 3. Dostosowanie Szkoły Podstawowej w Lipnicy dla potrzeb osób i dzieci niepełnosprawnych w miarę posiadanych środków finansowych.</p> <p>1. Montaż windy w Urzędzie Gminy; 2. Budowa podjazdu dla osób poruszających się na wózku inwalidzkim w Ośrodku Zdrowia w Mazurach.</p> <p>1. Dostosowanie budynku przy ul. J. Bytnara 3 dla osób niepełnosprawnych;</p> <p>1. Rozbudowa szkoły Specjalnej w Kolbuszowej oraz likwidacja barier architektonicznych; 2. Budowa windy wraz z podjazdem przy L.O. w Kolbuszowej 3. budowa windy wraz z dostosowaniem otoczenia w Zespole Szkół Agrotechniczno – Ekonomicznym w Weryni. 4. Budowa windy przy budynku Powiatowego Urzędu Pracy.</p> <p>1. Likwidacja barier architektonicznych w budynku Urzędu Gminy, Zakładzie Usług Komunalnych oraz Gminnej Bibliotece Publicznej</p>	<p>Gmina Dzikowiec</p> <p>Gmina Raniżów</p> <p>Gmina Kolbuszowa</p> <p>Powiat Kolbuszowski</p> <p>Gmina Cmolas</p>	<p>lata 2023-2027</p> <p>lata 2023-2027</p> <p>lata 2023-2027</p> <p>lata 2023-2027</p> <p>lata 2023-2027</p>	<p>PFRON, gminy, powiat</p>
<p>Likwidacja barier związanych z transportem osób niepełnosprawnych:</p> <p>1. Zakup autobusu do przewozu osób niepełnosprawnych na potrzeby gminy.</p> <p>1. Zakup samochodu 9-cio osobowego do przewozu osób niepełnosprawnych dla Środowiskowego Domu Samopomocy w Raniżowie.</p>	<p>Gmina Majdan Królewski</p> <p>Gmina Raniżów</p>	<p>lata 2023-2027</p> <p>lata 2023-2027</p>	<p>powiat, gminy, PFRON</p>
<p>Likwidacja barier w komunikowaniu się - umożliwienie osobom niepełnosprawnym korzystania z najnowszych zdobyczy techniki w zakresie komunikacji i porozumiewania się oraz dostępu do internetu, dostosowanie stron www do potrzeb osób niedowidzących, szkolenie kadry instytucji w posługiwaniu się językiem migowym.</p>	<p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminne Ośrodki Pomocy Społ. Stowarzyszenie NIL, inne organizacje i stowarzyszenia</p>	<p>lata 2023-2027, działania stałe</p>	<p>Powiat, gminy, organizacje pozarządowe</p>

Cel 3: Zapewnienie dostępu do dóbr i usług umożliwiających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym, wspieranie leczenia i rehabilitacji

Pomoc społeczna jest fragmentem polityki społecznej państwa, powołanym do udzielania pomocy osobom i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej i nie są w stanie jej pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Celem pomocy jest

zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych w taki sposób, aby osoba lub rodzina żyła w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Osoby niepełnosprawne korzystają ze świadczeń pomocy społecznej na ogólnych zasadach, określonych w ustawie dla ogółu społeczeństwa. Obok zabezpieczenia niezbędnych życiowych potrzeb osób niepełnosprawnych, konieczne jest również zorganizowanie takiej specyficznej pomocy, która umożliwi osobie niepełnosprawnej usamodzielnienie się i opuszczenie kręgu beneficjentów pomocy społecznej, pozwoli na prawdziwe ich upodmiotowienie. Rodzaj, formy i rozmiar tej pomocy powinny stymulować osobę niepełnosprawną do samodzielnego rozwiązywania własnych problemów, przy wsparciu ze strony pracownika socjalnego, który ma bezpośredni kontakt z osobą niepełnosprawną.

Cel 3: Zapewnienie dostępu do dóbr i usług umożliwiających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym, wspieranie leczenia i rehabilitacji

Zadania w ramach celu	Odpowiedzialni za realizację	Czas realizacji	Źródła finansowania
Rozwój usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej,	Ośrodki Pomocy Społecznej	praca ciągła	gminy, RPO
Rozwój specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,	Ośrodki Pomocy Społecznej Stowarzyszenia działające na terenie gmin	praca ciągła	gminy, RPO, organizacje pozarządowe
Pomoc w rozwiązywaniu problemów osób niepełnosprawnych i ich rodzin – informacja i poradnictwo prawne -	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe	praca ciągła	powiat, PFRON, RPO, organizacje pozarządowe
Pomoc finansowa (zasiłki stałe, okresowe oraz celowe często z przeznaczeniem na zakup leków, dofinansowanie sprzętu rehabilitacyjnego i ortopedycznego, rehabilitacji, dofinansowanie pobytu dziecka osoby niepełnosprawnej w przedszkolu, dofinansowanie prawa jazdy, nauki w szkołach wyższych), pomoc rzeczowa (żywność, opał, odzież), dożywianie dzieci w tym w szkołach i ośrodkach specjalnych, gorące posiłki dowożone do miejsca zamieszkania osób niepełnosprawnych	Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Stowarzyszenia działające na terenie powiatu	praca ciągła	budżet państwa, gminy, środki PFRON, w tym program „Aktywny Samorząd”, organizacje pozarządowe

<p>Udzielanie dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej pomocy psychologiczno – pedagogicznej, w tym pomocy logopedycznej, pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu.</p> <p>Orzekanie o potrzebie kształcenia specjalnego dzieci i młodzieży z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi, orzekanie o potrzebie indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży, terapia zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych, wczesne wspomaganie rozwoju.</p>	<p>Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna</p>	<p>praca ciągła</p>	<p>budżet państwa, powiat</p>
<p>Umieszczenia w ZOL i DPS.</p>	<p>Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie</p>	<p>praca ciągła</p>	<p>budżet państwa, gminy,</p>

Cel 4: Zapewnienie osobom niepełnosprawnym większego dostępu do rehabilitacji społecznej.

Rehabilitacja jest procesem, którego celem jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym osiągnięcie i utrzymanie optymalnego poziomu funkcjonowania. Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym, czyli również w kulturze, sporcie i rekreacji. Do podstawowych form rehabilitacji społecznej zalicza się zwłaszcza uczestnictwo w:

- 1) warsztatach terapii zajęciowej,
- 2) zajęciach ŚDS
- 3) turnusach rehabilitacyjnych,
- 4) zespołach ćwiczeń fizycznych usprawniających psychoruchowo, rekreacyjnych i sportowych oraz innych zespołach aktywności społecznej, zgodnie z potrzebami osób niepełnosprawnych,
- 5) integracyjnych imprezach kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych.

Wymienione formy zawierają w sobie działalność kulturalną, sportową, rekreacyjną i turystyczną, choć nie zawsze jest to działalność podstawowa. I tak warsztaty terapii zajęciowej, które realizują również zadania w zakresie rehabilitacji zawodowej mają na celu ogólny rozwój i poprawę sprawności niezbędnych do prowadzenia przez osobę niepełnosprawną możliwie niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia przez zastosowanie różnych technik terapii zajęciowej. Natomiast turnusy rehabilitacyjne są formą aktywnej rehabilitacji, połączoną z elementami wypoczynku, mająca na celu przede wszystkim ogólną poprawę sprawności, wyrobienie zaradności, pobudzenie i rozwijanie zainteresowań osób niepełnosprawnych. Jednocześnie jest to działalność prowadzona głównie, a właściwie wyłącznie w środowisku samych osób niepełnosprawnych. Uczestnictwo osoby niepełnosprawnej w tych formach aktywności ma pozwolić jej na powrót lub wejście w życie społeczne i zawodowe. Powrót dotyczy tych osób niepełnosprawnych, które wcześniej jako najczęściej w pełni sprawne uczestniczyły w życiu społecznym i zawodowym. Natomiast wejście dotyczy tych osób, które najczęściej stały się niepełnosprawne do 16 roku życia.

Obecnie omówione powyżej działania realizowane są w powiecie głównie w oparciu o ośrodki PFRON poprzez organizacje pozarządowe, zakłady pracy chronionej oraz w mniejszym stopniu przez takie instytucje jak specjalne placówki oświatowe i opiekuńcze. Rehabilitacja społeczna jest bardzo ważnym elementem działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Powinna być w następnych latach kontynuowana i rozszerzana we wszystkich wymienionych formach. Równocześnie należy zwiększyć efektywność działań w tym zakresie poprzez ich koordynację, popularyzację, kumulację środków oraz prowadzenie rzetelnej oceny rezultatów tych działań.

Cel 4: Zapewnienie osobom niepełnosprawnym większego dostępu do rehabilitacji społecznej.

Zadania w ramach celu	Odpowiedzialni za realizację	Czas realizacji	Źródła finansowania
Dalsze prowadzenie i wspieranie działalności utworzonych Środowiskowych Domów Samopomocy	Gmina Raniżów i jej jednostki organizacyjne, Gmina Dzikowiec i jej jednostki organizacyjne	lata 2023-2027	gminy
Tworzenie i prowadzenie Klubów Seniora, Klubów środowiskowych dla niepełnosprawnych	zainteresowane osoby prywatne, Stowarzyszenia, gminy	od momentu założenia	osoby prywatne, gminy RPO
Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	praca ciągła	PFRON, powiat
Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w Warsztatach terapii Zajęciowej	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	w ramach składanych wniosków	PFRON, powiat
Dofinansowanie uczestnictwa w Środowiskowym Domu Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi w Kolbuszowej	Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	praca ciągła	gmina
Wsparcie osób indywidualnych i organizacji tworzących lokalne kluby dla osób starszych	Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	od momentu założenia	-

<p>Prowadzenie szkoły podstawowej specjalnej publicznego gimnazjum specjalnego z siedzibą w Kolbuszowej Dolnej, finansowanie zajęć korekcyjnych wad postawy oraz z logopedii dla dzieci z przedszkoli Miasta i Gminy Kolbuszowa, utworzenie oddziałów specjalnych i integracyjnych w szkołach ponadgimnazjalnych prowadzonych przez Powiat.</p>	<p>Powiat i jego jednostki organizacyjne, gmina Kolbuszowa i jej jednostki organizacyjne.</p>	<p>praca ciągła</p>	<p>budżet państwa, gmina, powiat, RPO</p>
---	---	---------------------	---

Cel 5: Zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych.

Rehabilitacja zawodowa jest istotnym elementem rehabilitacji kompleksowej i polega na ułatwieniu osobie niepełnosprawnej udziału w życiu zawodowym poprzez uzyskanie i utrzymanie zatrudnienia a w konsekwencji awansu zawodowego poprzez udzielenie osobie niepełnosprawnej takich usług jak:

- 1) ocena zdolności do pracy w oparciu o odpowiednie badania lekarskie i psychologiczne,
- 2) poradnictwo zawodowe,
- 3) przygotowanie zawodowe,
- 4) dobór i wyposażenie odpowiedniego miejsca pracy a w konsekwencji zatrudnienie,
- 5) wspomaganie pozostawania w zatrudnieniu oraz dobór odpowiedniego sprzętu rehabilitacyjnego umożliwiającego bądź ułatwiającego wykonywanie pracy.

Rehabilitacja zawodowa powinna dotyczyć zarówno młodzieży uczącej się, zwłaszcza w szkołach zawodowych na różnych poziomach kształcenia, jak też osób w okresie aktywności zawodowej pozostających bez pracy lub funkcjonujących już w określonych środowiskach zawodowych. Należy tutaj postawić za cel przygotowanie do pracy oraz zapewnienie osobom niepełnosprawnym zatrudnienia zgodnego z ich możliwościami psychofizycznymi i posiadanymi kwalifikacjami zawodowymi. Rehabilitację zawodowa powinna być realizowana poprzez:

poradnictwo zawodowe oparte na ocenie zawodowej zdolności do pracy osoby niepełnosprawnej oraz pomocy w podjęciu decyzji zawodowej. Służy to podjęciu konkretnej decyzji dotyczącej wyboru zawodu oraz wyborowi drogi prowadzącej do kariery zawodowej. Zasadnym jest rozpoczęcie tego procesu najpóźniej w ostatniej klasie gimnazjum. Uczniowie bowiem, poza otrzymaniem kompleksowej informacji o możliwościach dalszego kształcenia (w tym także placówkach edukacji specjalnej i placówkach realizujących programy kształcenia integracyjnego) powinni posiadać możliwość korzystania z usług doradczych w zakresie wyboru zawodu zgodnie z posiadanymi predyspozycjami i zainteresowaniami, jednakże zawsze zgodnie z możliwościami psychofizycznymi oraz wymogami rynku pracy. Poradnictwo zawodowe to również działania realizowane na rzecz osób, które zakończyły systematyczne kształcenie zawodowe i pozostają w zatrudnieniu bądź okresowo nie mają pracy. Usługi doradcze dla tych osób są świadczone przez doradców zawodowych, głównie zatrudnionych w Powiatowych Urzędach Pracy. Bardzo istotnym jest umożliwienie tymże doradcom permanentnego podnoszenia kwalifikacji w zakresie doradztwa świadczonego na rzecz klientów niepełnosprawnych. Jednocześnie osoby niepełnosprawne muszą mieć

zapewnione warunki lokalowe (w tym zniwelowane bariery architektoniczne) odpowiadające realizacji zasad poufności i dostępności do usług doradczych.

doskonalenie i przekwalifikowanie zawodowe, które dotyczy osób dorosłych.

Celem szkoleń zawodowych jest przygotowanie osoby niepełnosprawnej do pracy poprzez nabycie odpowiednich kwalifikacji zawodowych. Istotny jest tutaj fakt zdobycia zarówno wiedzy teoretycznej jak też nabycie konkretnych umiejętności zawodowych.

zatrudnienie lub podjęcie samodzielnej działalności gospodarczej. Zatrudnienie osób niepełnosprawnych należy traktować jako jeden z najistotniejszych etapów rehabilitacji zawodowej. Dobór miejsca zatrudnienia koniecznie musi być dostosowany do stopnia uszkodzenia organizmu oraz przygotowania osoby niepełnosprawnej do pracy. Zatrudnienie może być realizowane zarówno w zwykłych zakładach pracy, czyli na tzw. otwartym rynku pracy jak też w zakładach pracy chronionej lub zakładach aktywności zawodowej.

wspieranie pozostawania w zatrudnieniu, co dotyczy szczególnie początkowego okresu zatrudnienia mającego na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej procesu adaptacji zawodowej oraz przystosowanie się do wykonywania zadań zawodowych i funkcjonowania w nowym środowisku pracy.

Cel 5: Zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych.

Zadania w ramach celu	Odpowiedzialni za realizację	Czas realizacji	Źródła finansowania
Organizacja szkoleń zawodowych i przekwalifikujących dla osób niepełnosprawnych	Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodki Pomocy Społecznej, organizacje i stowarzyszenia	praca ciągła	powiat, RPO, gminy, organizacje pozarządowe
Objęcie szerokiej grupy osób niepełnosprawnych, niepracujących formą warsztatową z zakresu nauki umiejętności poszukiwania pracy i otrzymywania zatrudnienia,	Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodki Pomocy Społecznej, organizacje i stowarzyszenia	praca ciągła	powiat, RPO, gminy, organizacje pozarządowe
Umożliwienie podjęcia pracy zawodowej poprzez dofinansowanie pobytu dziecka osoby niepełnosprawnej w żłobku lub przedszkolu.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	praca ciągła	PFRON, RPO
Dofinansowanie prawa jazdy dla osoby niepełnosprawnej, pracującej lub uczącej się.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	praca ciągła	PFRON
Promowanie wśród pracodawców zatrudniania osób niepełnosprawnych,	Powiatowy Urząd Pracy, Ośrodki Pomocy Społecznej,	praca ciągła	powiat, RPO
Dofinansowanie nauki na studiach wyższych dla osoby niepełnosprawnej.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	praca ciągła	PFRON

IV. FINANSOWANIE PROGRAMU

Część sformułowanych w programie celów jest już realizowana przez jednostki samorządu terytorialnego (powiat, gminy) jak też inne, istniejące na terenie powiatu instytucje i organizacje. Dotyczy to zadań przypisanych ustawowo do takich jednostek jak: powiatowe centrum pomocy rodzinie wraz z powiatowym zespołem ds. orzekania o niepełnosprawności, poradnia psychologiczno – pedagogiczna, powiatowy urząd pracy. Jednakże część z nich, to zadania, które wymagają zaangażowania środków własnych lub pozyskanych z innych źródeł.

Bardzo ważnym źródłem w realizacji zadań wyznaczonych w programie będą środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Są to środki zarówno przydzielane powiatom algorytmem, jak i pochodzące z programów takich jak: „Aktywny Samorząd” czy „Program Wyrównywania Różnic Między Regionami”, a także niedawno wprowadzony program „Samodzielność Aktywność Mobilność” (SAM) oraz innych programów dedykowanych. Od sposobu zagospodarowania tych środków oraz rozpowszechnienia informacji o w/w programach zależy czy osoby niepełnosprawne będą mogły we właściwy sposób skorzystać z możliwości, jakie dają różnego rodzaju dofinansowania. Bardzo ważne jest zatem ciągle pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację działań na rzecz ON.

V. MONITOROWANIE I OCENA SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ

Monitorowanie i ocena realizacji „Powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2023 - 2027” należy do Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych. Ocena ta powinna być dokonywana nie rzadziej niż jeden raz w roku.

Mierniki do monitorowania osiągnięcia poszczególnych celów:

1. Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej oraz właściwych postaw społecznych wobec osób niepełnosprawnych: liczba utworzonych grup wsparcia, liczba wdrożonych programów wychowawczych;
2. Zapobieganie izolacji osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier oraz kompensację niepełnosprawności niezbędnym sprzętem: liczba zrealizowanych przez PCPR wniosków ze środków PFRON, liczba wniosków z Programu Wyrównywania Różnic między Regionami;
3. Zapewnienie dostępu do dóbr i usług umożliwiających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym, wspieranie leczenia i rehabilitacji: liczba ON korzystających z poradnictwa, liczba ON korzystających z usług ops;
4. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym większego dostępu do rehabilitacji społecznej: liczba utworzonych ośrodków i miejsc wsparcia ON, liczba uczestników WTZ, ŚDS oraz turnusów rehabilitacyjnych;
5. Zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych: liczba ON pracujących, zarejestrowanych w PUP oraz biorących udział w szkoleniach i przekwalifikowaniach.

Powiatowa Społeczna Rada składa Radzie Powiatu w Kolbuszowej sprawozdanie z oceny realizacji programu w I kwartale roku następnego, po jego zakończeniu.

